

Noodlot

MARLEN VISSER

NOODLOT

2020 Prometheus Amsterdam

© 2020 Marlen Visser

Omslagontwerp Roald Triebels

Foto omslag Magdalena Russocka/Trevillion Images

Foto auteur Ilja Keizer

Opmaak binnenwerk ZetSpiegel, Best

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 3698 7

Vrijdag

Het eerste wat Evy ziet als ze na een flauwe bocht het blauwe ANWB-bord met de naam Vierschoten passeert, is een auto die met zijn neus in de sloot ligt, pal naast de rustige polderweg. Het is vrijdag 15 mei, halfacht in de avond en de zonnestralen weerkaatsen op de zilverkleurige lak van de BMW. In een reflex wendt ze haar gezicht af. Ze knippert met haar ogen in een poging de zwart-oranje vlekken aan de binnenkant van haar oogleden te laten verdwijnen. Terwijl ze terugschakelt gaat haar hartslag een versnelling hoger. Ze kijkt in de achteruitkijkspiegel. Geen andere auto te zien. Sowieso geen levende ziel.

Ze stuurt haar Fiat 500 voorbij een dikke boom de berm in. Bij het uitstappen pakt ze haar mobiel. De drukkende warmte uit de auto sleept als een sluier achter haar aan.

Ze volgt de bandensporen in het gras en haar ogen glijden over de achterzijde van de auto. De kont steekt zo ver omhoog dat ze niet kan zien of er iemand in de auto zit. Haar blik blijft hangen op het nummerbord. TG-761-L, teringgrote lul. Uit het niets duikt in haar hoofd het spelletje op dat haar pleegbroer Thijmen en zij deden tijdens lange ritten, op de achterbank van haar moeders auto. Het was Thijmens idee: wie maakt de schunngtigste tekst van de letters op een nummerbord?

Shit. Wat mankeert haar om uitgerekend nu woordspelletjes te doen?

Ze loopt snel door. Het is doodstil. Geen geschreeuw of jammer, geen gebonk op een portier, maar ook geen geluid van sirenes in de verte. De BMW oogt als een stilleven in het groene landschap. Ze rent de laatste meters naar de auto en kijkt door een van de zijramen naar binnen. Dit is geen stilleven. Dit komt dichterbij in de buurt van een stille dood. Tussen het stuur en de bestuurdersstoel zit het lichaam van een stevige man geklemd. De plek van het stuur klopt niet. Dat zit op nog geen dertig centimeter van de rugleuning van de stoel, waardoor het lijkt alsof de man vastgesnoerd zit in een achtbaankarretje. Zijn gezicht is naar Evy toe gedraaid en zijn ogen zijn dicht. Uit zijn mondhoek loopt een straaltje bloed. Het is een veertiger, met een donkere haardos en een gebruind gezicht. Rond zijn ogen is de huid lichter. De voorruit van de auto is deels weggeslagen. Op het dashboard liggen ronde scherfjes glas die als kristallen oplichten in het zonlicht. Ertussen ligt een zonnebril, die door de klap van zijn neus moet zijn afgevlogen en die de lichte huid rondom zijn ogen verklaart. Het bruine slootwater is de voorzijde van de auto binnengelopen. Zonde van die nieuwe auto, flitst het door Evy's hoofd. Alweer zo'n onzinnige gedachte. Ze buigt naar voren, grijpt de handgreep van het voorportier, dat half verzonken is in het water, en rukt eraan. Geen beweging in te krijgen. Snel stapt ze terug, trekt het achterportier open en kruipt op de achterbank. Ze legt haar hand op de rechterschouder van de man en schudt zachtjes.

‘Meneer! Gaat het?’

De man reageert niet. Evy sjort harder aan zijn schouder.

‘Meneer!’

Het hoofd van de man draait naar links en valt naar voren, de kin op de borst.

O god! Wat heeft ze gedaan? Straks heeft hij zijn nek gebroken. Of is hij al dood? Wat moet ze eerst doen? Zijn hartslag checken? Ze legt haar vingers tegen zijn hals, maar voelt niets. Ademt hij nog? Haar blik gaat over zijn buik, op zoek naar een op- en neergaande beweging. Niets. Moet hij gereanimeerd worden? Ze weet niet eens hoe dat moet. O nee, eerst 112 bellen! Ze kruipt snel naar achteren, de auto uit.

‘Alarmcentrale, wat heeft u nodig? Politie, brandweer of ambulance?’ De stem aan de andere kant van de lijn klinkt zakelijk.

‘Ambulance. Snel alstublieft! Er ligt hier een man dood te gaan in een auto in de sloot. Of misschien is hij al dood.’

‘Is er sprake van een auto te water? Wat is de locatie?’ De stem van de vrouw in de meldkamer klinkt nog steeds beheerst, maar heeft nu een dringender onderton.

‘Ik weet niet zeker of hij nog leeft,’ zegt Evy. Haar stem trilt.

‘Uw locatie graag, mevrouw,’ zegt de dame nog een keer.

‘O, ik weet de naam van deze weg niet. Het is vlak bij Vier-schoten. Ik ben net een ANWB-bord gepasseerd. Wacht, mijn navigatie staat nog aan.’

Evy vergroot het scherm van haar telefoon, met de groene vlakke en de slingerende gele lijn.

‘Westeinde.’

‘Oké, ik stuur de hulpdiensten nu de weg op. Ligt de auto in zijn geheel in het water?’

‘Nee, alleen de voorkant. Het water staat tot aan de buik van de man.’

‘Bent u alleen?’ vraagt de stem.

‘Ja,’ zegt Evy.

‘En kunt u op veilige wijze bij de auto komen?’

‘Ik sta ernaast. Ik zat net al op de achterbank. Hij lijkt niet verder de sloot in te zakken.’

De rustige toon van de vrouw in de meldkamer kan niet voorkomen dat Evy’s ademhaling versnelt. Moet ze toch reanimeren? Waarom is ze vorig jaar zo stom geweest om te bedanken voor de cursus die de krant haar aanbood?

‘Ik wil u vragen om het slachtoffer aan te spreken.’

Evy’s blik gaat naar de man. Zijn hoofd hangt nog steeds in een knik naar voren.

‘Dat heb ik net gedaan. Ik weet niet of dat nog zin heeft. Hij is buiten bewustzijn, of misschien nog erger.’ Een snik klinkt door in haar stem. ‘Ik heb ook helemaal geen EHBO-diploma.’

‘U hoeft niets te doen, alleen maar tegen hem te praten. Zegt u maar dat er hulp onderweg is. Lukt dat, denkt u? Ik blijf aan de lijn. Maar denk wel aan uw eigen veiligheid. Als de auto toch verder de sloot in lijkt te zakken, moet u onmiddellijk op afstand gaan staan. En zet uw mobiel op de speaker. Dan heeft u uw handen vrij.’

Evy kruipt opnieuw op de achterbank en buigt naar voren. Pas nu ziet ze dat de ogen van de man half open zijn.

Ze moet zich bedwingen om niet weg te kijken.

‘Hallo meneer, hoort u mij? Ik heb 112 gebeld. Er is hulp onderweg.’

Ze wil zeggen dat het goed komt, maar het komt helemaal niet goed. Het bloedstraaltje uit zijn mondhoek is langer en breder dan zonet. Op het witte poloshirt van de man zit een

rode vlek die er net nog niet zat. Evy wendt alsnog haar blik af. Dan klinkt de tune van de Champions League uit de mobiel in de houder naast het stuur. Op het scherm verschijnt de naam 'Liefje'.

Evy's maag begint te draaien. Ze zit hier tegen een dode te praten en Liefje weet nog van niets.

Ze duwt zichzelf weer naar buiten. Terwijl de stem van 112 vraagt of het goed gaat, hangt ze tegen de auto aan en ademt diep in door haar neus om haar golvende maag tot bedaren te brengen. Ze kan nog net voorkomen dat ze de Javaanse bami die ze voor vertrek heeft gegeten over het gras uitstort.

In haar auto, met het portier open, wacht ze op de hulpdiensten. Aan de telefoniste heeft ze uitgelegd dat het haar even te veel werd. De vrouw vroeg nogmaals of het wel ging. Vanuit haar auto staart Evy naar de gecrashte BMW. Hoe is het mogelijk dat er nog steeds geen sterveling te bekennen is op deze weg? Nu haar maag enigszins tot rust is gekomen, komt haar journalistieke hart langzaam weer tot leven. Ze ademt diep in, stapt uit en loopt met haar mobiel in haar hand tot op een paar meter van de auto. Ze dwingt zichzelf om met een zekere afstand te kijken. Eerst een foto van de achterkant, aan weerszijden geflankeerd door een gele zee van uitbundig bloeiend koolzaad. Elk boeiend verhaal begint met een sterk beeld. Soms zit dat beeld in je hoofd en soms dient het zich pal voor je neus aan, in al zijn gruwel.

Ze loopt rond de auto en maakt foto's vanuit meerdere posities. De eerste alinea's van haar artikel zijn bij dezen geschreven. Aan de rechterkant van de auto blijft ze staan en kijkt ach-

terom. Even aarzelt ze, maar ze besluit dat dit geen lijkschennis is. De foto's zijn bedoeld voor eigen gebruik. Ze haalt diep adem en buigt door het open raampje naar voren. Snel zoomt ze in op het hoofd van de zonnebrilman. Het rood van het bloed op zijn kin lijkt wat bruiner en zijn gezicht lijkt bleker dan zonet. Daarna legt ze de woorden *gemiste oproep Liefje* vast. Als ze uit de auto kruipt, klinkt in de verte het geluid van sirenes.

Ze loopt snel naar de kant van de weg. Een politieauto komt als eerste aan scheuren, direct gevolgd door een brandweerwagen. Twee agenten en vier brandweermannen stappen uit en rennen naar de BMW. Een van hen trekt het portier open en roept een paar korte commando's die op een bepaalde manier geruststellend zijn. Deze man weet blijkbaar wat er moet gebeuren.

Evy loopt terug naar haar auto en leunt ertegenaan. Ze is licht in haar hoofd en merkt nu pas dat haar ademhaling nog altijd hoog zit. O nee, ze heeft het weer. Rustig in- en uitademen.

Opnieuw klinken er sirenes. In de verte komt een ambulance aanrijden.

Binnen enkele minuten is het stilleven met de zilveren BMW in het groene landschap veranderd in iets wat nog het meest lijkt op een filmset, met druk bewegende acteurs en een regisseur in politie-uniform die aanwijzingen geeft. De andere agent komt naar Evy toe lopen en geeft haar een hand.

'Van der Kwaak. Gaat het?' vraagt hij.

Ze knikt en probeert haar ademhaling te laten zakken naar haar buik.

'Is... is hij echt dood?'

'Daar lijkt het op, al moet dat nog formeel worden vastgesteld door mijn collega's van de ambulance,' zegt de agent met

een kort knikje naar achteren. Hij loopt naar de boom naast Evy's auto en wrijft er met zijn hand over. Pas nu valt het Evy op dat de bast van de stam deels is verdwenen. Zou het slachtoffer deze boom als eerste hebben geraakt? Het zou verklaren waarom het stuur van de auto zo ver naar binnen gedrukt zat.

De agent noteert Evy's adres en telefoonnummer. Op zijn vraag of ze het ongeval heeft zien gebeuren antwoordt ze ontkennend. Daarna volgen meer vragen. Hoe laat was ze exact op de plek van het ongeval? Heeft ze andere weggebruikers gezien toen ze aankwam? Heeft ze het slachtoffer nog kunnen spreken of was hij al buiten bewustzijn?

Evy antwoordt gelaten. Terwijl ze in gesprek is met de agent komen de ambulancebroeders terug en passeren hen zwijgend. Een van de twee kijkt de agent aan en schudt zijn hoofd.

Na een klein halfuur laat Evy zich achter het stuur van haar eigen auto zakken en zet haar mobiel in de houder.

Nadat ze alle vragen had beantwoord en de agent had verzekerd dat Slachtofferhulp niet hoefde te worden ingeschakeld, was ze, tegen haar auto geleund, blijven kijken hoe de brandweer met een hydraulische schaar het portier openknipte om het lichaam van de zonnebrilman te bevrijden, waarna hij op een brancard werd gelegd en afgedekt werd met een wit laken. Intussen was er een politiebusje van de verkeersdienst gearriveerd. Twee agenten waren uitgestapt om eventuele remsporen in kaart te brengen. Een andere agent fotografeerde de bandensporen in het gras. Pas toen het slachtoffer in de gearriveerde lijkwagen was geschoven en de deur zachtjes was dichtgeduwd, was ze in haar auto gestapt.

Google Maps staat nog op het scherm van haar telefoon. Zonder navigatie had ze na al die jaren de weg niet kunnen vinden. De laatste keer dat ze haar oom bezocht was ze een jaar of vijftien en zat ze naast haar moeder in de auto. Toen lette ze niet op de weg, maar op lettercombinaties op nummerborden.

Tijdens het achteruitsteken moet ze inhouden voor een tractor, bestuurd door een jonge man. Hij stopt en maakt een foto van het ongelukstafereel. Evy stuurt bij en rijdt weg.

Een paar honderd meter verder staat een wit bord langs de kant van de weg. Als Evy het nadert kan ze lezen wat erop staat: WELKOM IN VIERSCHOTEN.

Drie maanden eerder

Op een dinsdagochtend in februari werd het team van het *Dagblad van het Westen* bij elkaar geroepen. Babette, de hoofdredacteur, had een mail gestuurd met in de onderwerpsregel de woorden ‘Verplichte meeting’.

Tegen tien had iedereen zich verzameld in de vergaderruimte. De thermoskannen met koffie en thee stonden klaar op de lange tafel. De tijd van cappuccino’s en espresso’s van versgemalen bonen uit het Laresso-koffieapparaat was al lang voorbij. Volgens Babette was back-to-basic in veel bedrijven een hype: nostalgie als nieuwste trend. Een contradictio in terminis, zo noemde Evy dat, waarbij haar jongste collega’s haar vragend aankeken. In haar tijd waren de lessen Nederlands beduidend beter geweest. Haar gedegen taalkennis, in combinatie met een verkorte opleiding journalistiek, had haar twaalf jaar geleden, na een mislukte poging om bestuurskunde te studeren, deze baan bij het *Dagblad van het Westen* opgeleverd. Journalist Dick Kloppenberg was destijds haar mentor geweest. Hij had haar de kneepjes van het vak bijgebracht. Het was de tijd waarin meer dan de helft van de huishoudens een krantenabonnement had.

‘Landelijk bedraagt dit percentage inmiddels minder dan

vijfentwintig procent. En de verwachting is dat het de komende jaren blijft dalen.’

Babette keek de vergadertafel rond en liet een stilte vallen. Ze nam een slok van haar koffie.

‘Onze focus zal zich nog meer moeten verplaatsen naar online-nieuws.’

Links van Evy klonk een zucht. Iedereen wist wat dat betekende: artikelen moesten korter en simpeler worden. Er zou eenvoudigweg minder te schrijven zijn, en het woord ‘reorganisatie’ viel.

‘Het liefst wil ik jullie bij elkaar houden, maar dat is niet realistisch. Ik adviseer jullie om voor jezelf na te denken over je toekomst. De arbeidsmarkt is nu goed, dus voor diegenen die nog eens een overstap willen maken is dit misschien wel het juiste moment.’

De dagen na Babettes boodschap overwoog Evy omscholing tot IT’er, het accepteren van een matig betaald baantje in de horeca en andere onaantrekkelijke alternatieven, die ze onmiddellijk weer verwierp. Haar vader zou haar zien aankomen.

Wat ook niet hielp was dat haar relatie een paar maanden eerder op de klippen was gelopen. Het was haar eigen keuze geweest om Kaj na anderhalf jaar de deur uit te zetten, maar het had haar financiële huishouding flink onder druk gezet. Kaj en zij hadden het appartement in Alkmaar gehuurd op basis van twee salarissen en ook al was het een persoonlijke overwinning dat zij er bleef wonen, ze kon zich geen horeca-inkomen permitteren. Bovendien was schrijven het leukste dat er was en het enige waarin ze echt goed was.

In haar hoofd vormde zich langzamerhand een plan. Naast onlinenieuws was er nóg een nieuwsgenre dat aan populariteit won: de longread. Een groot artikel over een tot de verbeelding sprekend onderwerp waarin wél ruimte was voor achtergrondinformatie. Met name de landelijke dagbladen waren altijd op zoek naar dergelijke artikelen.

Als ze het voor elkaar kreeg om te scoren met een onderscheidend artikel, dat reacties opriep en veel zou worden gedeeld, zou Babette niet om haar heen kunnen. Het enige wat ze nodig had was zo'n spraakmakend onderwerp.

De weken na de meeting was het roerig op de redactie. Het dreigende faillissement van een regionale scholenkoepel slokte Evy's tijd volledig op. Haar voornemen om voor te sorteren op de reorganisatie verdween naar de achtergrond. Ze maakte lange dagen, wat als bijkomend voordeel had dat de stille uren in haar lege appartement tot een minimum werden beperkt.

Na de zoveelste hectische werkdag zat ze met een maaltijdsalade op de bank en zag de opening van het achtuurjournaal: een item over de Postcodeloterij. Even was Evy geïrriteerd over het gebrek aan prioritering, zelfs op NPO1, totdat duidelijk werd waarom dit nieuwsbericht zo bijzonder was. De hoofdprijs, de zogenaamde Postcodekanjer, was gevallen in een dorp dat uit één postcode bestond. Waarmee alle inwoners automatisch winnaar of verliezer waren. De nieuwslezeres noemde de naam van het plaatsje en Evy zette haar bord naast zich neer en boog naar voren. Vierschoten, het dorp waar haar oom Victor woonde, al zo lang Evy zich kon herinneren. Een gehucht met zo'n duizend inwoners.

De nieuwslezeres schakelde over naar de verslaggever ter plaatse, die op een plein vol mensen stond. De stromende regen leek hen niet te deren. Onder de paraplu's waren alleen maar blije gezichten te zien, zonder uitzondering breed lachend, waardoor de afzonderlijke hoofden op een bepaalde manier leken samen te smelten tot één stralend gezicht. Evy zette het volume harder en ging op het puntje van de bank zitten. Stond haar oom er ook tussen?

De camera zoomde in op een jong stel, van wie de vrouw zwanger was. De vraag wat hun grootste wens was, werd beantwoord met 'een gezonde baby', maar Evy zag aan de blik van de man dat hij in gedachten zijn nieuwe Volkswagen-cabrio al had uitgezocht.

Op dat moment wist ze het. Diezelfde avond zocht ze de adressenlijst op die ze destijds bij het opruimen van haar moeders flat was tegengekomen, en ze vond Victors nummer boven aan de lijst. De volgende ochtend belde ze hem op.

'Victor.' De bromstem paste hem nog steeds als een jas.

'Dag oom Victor, met Evy.'

'Eefje?' vroeg hij.

'Nee, Evy, de dochter van Rosa.'

'Ach, natuurlijk,' zei hij. 'Dat is lang geleden.'

Zeven jaar en twee maanden, had Evy al uitgerekend. 'Dat klopt. We zagen elkaar voor het laatst op mama's begrafenis.'

Aan de andere kant van de lijn bleef het stil. Evy kon niet inschatten of dat kwam doordat haar oom het gemis ook voelde, of dat hij de conclusie trok dat zijn nicht hem wel erg lang niet had bezocht. Ze voelde zich met terugwerkende kracht schuldig, hoewel ze in de periode voor het overlijden van haar moe-

der ook weinig contact had gehad met haar oom. De man was altijd al op zichzelf geweest.

‘Gaat het goed met u?’

‘Tja, wat zal ik zeggen? Sinds ik vier jaar geleden ben gestopt met werken, vind ik er niet zoveel meer aan.’

‘Dat kan ik me voorstellen,’ zei ze, ‘het is toch de afsluiting van een periode in je leven.’

‘Ja, dat is het.’ Weer een korte stilte. ‘Maar wat brengt mijn nichtje ertoe om na al die jaren haar oude oom te bellen?’

Natuurlijk snapte hij dat ze niet belde om een kletspraatje te maken. Als hij maar niet dacht dat ze op geld uit was.

‘Ik werk nog steeds als journalist en ik heb een opdracht die ik binnenkort wil uitvoeren. Maar daarbij heb ik uw hulp nodig.’

‘O ja?’ Victors stem ging de hoogte in.

‘Het heeft te maken met de Postcodekanjer die in Vierschoten is gevallen. Ik wil er een groot artikel over schrijven. “Vierschoten, drie maanden later”.’

‘Dan heb je niks aan mij. Ik had geen lot.’ Haar ooms stem klonk ineens wat matter.

‘Dat moet een teleurstelling zijn geweest.’ Nu liet Evy een stilte vallen.

Haar oom reageerde niet. Ze schraapte haar keel. ‘Ik wil niet alleen winnaars spreken, maar juist ook verliezers. Dat is minstens zo interessant.’

‘Dat is niks voor mij. Ze hoeven niet alles van me te weten. Het spijt me.’

‘Het geeft niet,’ zei Evy, ‘maar misschien kent u dorpsgenoten met wie ik wél zou kunnen praten. Als u mij alleen maar op weg helpt met wat namen, zou dat al fijn zijn.’

Er klonk gekraak aan de andere kant van de lijn. ‘Dat zou misschien kunnen. Maar ik wil er zelf niets mee te maken hebben. Ik word nu al gek van al de opwinding rond die prijs.’

Het was meer dan waar Evy op had gehoopt. Haar oom kennde had een botte weigering ook tot de mogelijkheden be-
hoord.

‘Dat is geweldig! Het wordt een integer artikel en u mag het als eerste lezen. Ik heb nog een vraag, maar die durf ik eigenlijk niet eens te stellen.’

‘Vooruit. Je bent toch niet bang voor me?’ De toon was licht spottend, zoals ze hem zich herinnerde.

‘Oké. Ik heb in mei twee weken vrij. Kan ik in die periode een paar dagen bij u komen logeren? Dan kan ik de sfeer in het dorp proeven. Het scheelt ook heen en weer rijden.’

‘Dat is goed.’ Hier hoefde haar oom blijkbaar niet over na te denken.

‘Echt? Wat fijn. Heeft u die ene logeerkamer nog?’

‘Nog altijd, al heeft er al jaren niemand meer geslapen.’

Evy glimlachte.

Die avond vierde ze met een glas prosecco het feit dat deze loterij ook haar toekomst wel eens zou kunnen veranderen.